

VADÁSZAT.

A szárnyas-ragadozók pusztításáról.

gazi vérbeli vadásznak legfőbb igyekezete vadjainak óvása s ennek kapcsán megvédeése a káros elem inváziói ellen. Általában egy helyesen kezelt vadászat fentartásának és jó vadállománynak első feltétele, hogy a kártékony vadakat területünkől lehetőleg távol tartsuk és minden kitelhető módon megsemmisítésükre törekedjünk, a mi minden vadásznak legfőbb kötelessége. A szőrmés ragadozók pusztítása iránt a figyelem ugyan meglehetősen el van terjedve; de nem úgy van ez a tollas kártévőkkel. Ezek a legtöbb helyen vagy éppen nem, vagy pedig csak akkor lesznek pusztítva, ha úgy véletlenségből puskaélre kerülnek. Pedig a puskaélt ezekre sohasem kell sajnálni, ha csak legkisebb eshetősége forog is fenn annak, hogy egy kis ólmot küldhetünk a bőrük alá. Igaz, hogy ezek sikeres

üldözése sok fáradságot és utánjárást igényel; de azután annál nagyobb a végzett sikeres munka felett érzett meglegedése a vérbeli vadász soha sem szunnyadó lelkiismeretének. Bizony, sokkal nehezebb egy szemfüles héját, ölyvet, avagy szarkát is kézre keríteni, mint a melegben eltikkadt tőrjet, vagy foglyot a tarisznyazsinórra tűzni. Pedig sokkal nagyobb élvezetet kell, hogy szerezzon a telivér vadásznak az, ha egy ily szárnyas rablót fűzhet aggatóra, mint egy tucsat hasznos madarat. Mily jól eshetik az a tudat, hogy egy kártékony szárnyas ártalmatlanná tételével mennyi hasznos vadunkat menthettük meg! — A szárnyas ragadozókat legsikeresebben a leskunyhóból uhu mellett vadászva pusztíthatjuk. Ha uhuval nem rendelkezünk, úgy kellő utánjárással is igen sok szárnyas rablót tehetünk ártalmatlanná. — Ajánlatos az oly helyeken, a hol a ragadozók, különösen szarkák és varjak, éjjelre beszállani szoktak *lesben állani* az esti órákban. De *belopással* is szép eredményeket érhetünk el, ha nem rösteljük a fáradságot. Az erdőben a *lesnek* kell előnyt adni; azontúl, legfelebb ha cserkészutakat készítenénk, vagy az idő a cserkészethez rendkívül kedvezne, azaz, ha olvadó, szeles idő van, vagy pedig eső esik: lehetne szerencsét próbálni Parkokban ellenben, hol magas, ősi fasudarak s jól gondozott utak vannak, már e hó (november) kezdetétől fogva előny adandó a *belopásnak*, feltéve természetesen, hogy az időviszonyok ennek kedveznek, tehát nincs erős fagy, sem ropogó hó. Ez utóbbi a cserkészést természetesen lehetetlenné teszi. — A belopás mesterségét gyakorolni kell; meg kell tanulni halkan lépni, annyira, hogy saját lépésünk neszt se halljuk meg. Mert ha a szárnyas-ragadozó csak legkisebb neszt hall is, például egy száraz ág recsegését, vagy a lehullott száraz lombnak gyanus zörgését: rögtön tovaszáll, a nélkül, hogy a zaj oka után kutatna s a vigyázatlan vadász eredmény nélkül térhet vissza. A belopáshoz igen alkalmas a bélelt kaucuk cipő, melyet a lehető könnyű s nem csikorgó talpú csizmára húzunk. Emellett, mint általában a vadászat minden neménél,

itt is a fő dolog a jó szem és hallás, hogy már messziről észrevegye a cserkésző a beszálló fán a szárnyas-ragadozót, nehogy, mint a gyakorlatlan vadászokkal meg szokott esni — fágra, vagy valamely száraz lomb-csomóra tegyen lövést. — A szárnyas-ragadozóknak nemcsak hallásuk, de látószervük is igen kitűnő. Ez okból az esti belopást soha sem szabad igen korán, a reggelit pedig későn kezdeni. Csak éppen annyi világosság legyen, hogy a vadász észrevehesse a madarat, mert az utóbbi, a nagyobb homályba burkolt talajon, kevésbé láthatja meg ilyenkor már a vadászt. Természetesen itt nagy szerepet játszik a vadász öltözetének a színe is és legjobban ajánlható a nem túlvilágos szürke. — Ha már beloptuk lőtávalba a madarat, nem szükséges, hogy annyira világos legyen, miszerint a puska célpontját kivehessük. Én már nem egy ragadozó-madarat tettem ártalmatlanná, a nélkül, hogy az irányzékot láttam volna. Puskámat mindig e pont alá, a világosabb éjjeli-ég felé tartottam s lassan felebb emeltem azt s abban a pillanatban tüzeltem, midőn az ég eltűnt szemeim elől. Egy pillanat múlva már lábaimnál feküdt a ragadozó. Az igaz, hogy néha bizony megesisik, hogy a madár valamely esti homályban ki nem vehető ág által van elfedve, mely őt a lövés elől megvédi. — Ha a gyakorlatlannak már az is bajos, hogy homályban felismerje az ölyvet, — még nehezebb ez a karvalylyal, mely rendszeren a fa közepe táján, lehetőleg fedve, vagy pedig közvetlenül a beszálló fa törzsén szokott meglapulva állani. A gyakorlott szemű vadász előtt, ki e ragadozó szokását is ismeri, természetesen itt sem marad észrevétlenül. — A legtöbb szárnyas-ragadozó nagy előszeretettel szokta felkeresni a kiválasztott beszálló-fát, melyet ismételt zavarásra, arrajárásra, de még a belopó-vadász által elzavartatva is, következetesen fel szokott keresni, feltéve, hogy rajta még nem volt alkalma hallani a sörétek sívítását. A gyakori zavarás csak vigyázóbbakká s figyelmesebbekké teszi őket. Ha az ilyen kipróbált madarakhoz éppen nem lehet hozzáférni, meg kell próbálni a vadászat másik nemét: a lest. A leshelyet természetesen még az esti szürkület előtt kell elfoglalni. Hasonlóképpen mellőzhetlen, hogy a vadász nyugodtan s mozdulatlanul, mint egy szobor, maradjon állásán. Különösen ama pillanat válságos, midőn a lesett szárnyas közeledik s a hátával valamely fatörzshöz támaszkodott vadászszal szemben száll a fára. Még a szemét sem szabad hunyorítania ilyenkor a lesben állóknak, különben rögtön szárnyra kél az óvatos ragadozó s villámgyorsan elvonul az ember közeléből. Tanácsos bevárni a homályt s azután csendesén és lassan emelve fel a puskát, lehető óvatossággal kell célba venni a madarat. Ha a madár tőlünk háttal fordulva szállt le: az esetben igen természetesen, kevesebb óvatossággal is célt értünk. A lesek alkalmával nem szabad közvetlen valamely fa alá állani, mint ez rendszeren történni szokott, mert vagy a törzs, vagy a korona a legtöbb esetben zavar a lövésben. — A les továbbá ajánlatos fagyok alkalmával, melyek a belopást igen megnehezítik; továbbá nagyobb erdőségekben, rétek közepén álló magános facsoportokban s hasonló helyeken, hol a belopás lehetetlen, végül a parkokban lenni szokott fenyő-csoportokban, melyekben az oda beszállott s lőtávolyira be is lopott madarakat nem lehet meglátni. — A *belopást* illetőleg néha-néha sikerül az emésztés élvezetében elmerült sást, héját ölyvet, avagy valamely száraz ágon danggubáló sólymot tűrhető lőtávalba megközelíteni. Késő őszzel és télen ragadozó madarak előszeretettel választják leszálló helyül a messzire kimagasló kútgémekeket; egyes, a mezőn magánosan álló fák is kedvencz pihenő helyeik. Ha tehát a vadász pontosan megfigyeli azt az időt, mikor beszállni szoktak és a közelben alkalmas leshelye van (péld. árokban, kukoricza-kúp-

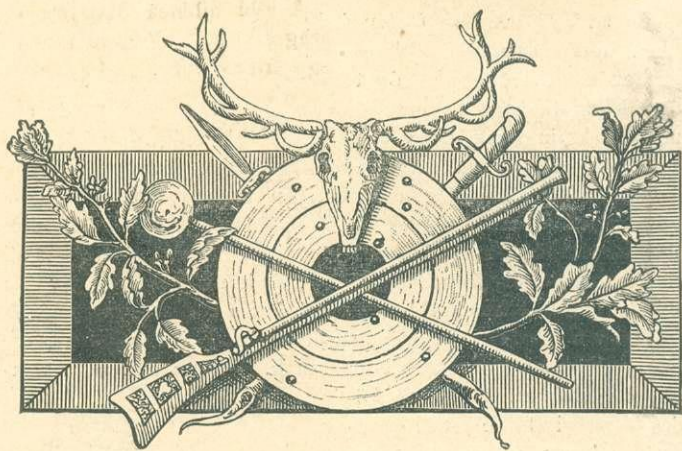
ban), nem okoz nehézséget egyiket-másikat puszkavégre kapni. Néha még az is sikerül — kivált ölyvekkel, melyek engedik magukat egyik kútgémtől, vagy egyes fáktól a másikhoz keríteni (terelni), — hogy a vadász az illető fatörzs mellé (vagy kút mellett, ha árok, vagy egyéb alkalmas földözöhely van közel) meghúzódva, a ragadozót ügyesen cserkélő fiúval maga felé hajtattja s úgy lövi le. — Ha a pagonyban folyóvíz, vagy tó van, ezek környékén — azon levegő-vonal alatt, mely felett megfigyelés szerint a beszállások és áthúzások történni szoktak — czélszerű néhány jó leshelyet készíttetni, mert a réti sasok és halvágók (de a berki kánya is), őszi (és tavaszi) vonulásuk alkalmával ezeket a helyeket igen szeretik felkeresni és így nem ritkán lövésre kerülnek. A hol őszzsel sok réti-sas jár, gyakran sikerül *kikötött házilúddal* lövésre csalni. A nagyobb fajta szárnyas-ragadozók fegyverrel való irtásának azonban bizonyára egyik legérdekesebb módja a *csaldög mellett* (döggkunyhóból) való vadászat. Ez különösen eredményes szokott lenni *keselyűk* és *nagy sasfajokra*, melyeket tudvalevőleg *utánjárással*, nagy vigyázékonyaságuk és vadságuknál fogva, csak igen ritkán, legtöbbször szerencsés esélyből kerüthetni kapóra. Azért tehát oly vadászterületeken, melyeken az említett ragadozó-fajok állandóan tartózkodnak, vagy őszi vonulásuk alkalmával látogatnak el oda kósza vendégekként: a csaldöggel való próba igen ajánlatos. Csaldögül ló, vagy esettbirka hulláját szokás használni, de ép oly jó bármely nagyobb állatt hullája is. Megjegyzendő azonban, hogy egyes nagyobb húsdarabokat kivágva, *kissé meg kell pörkölni*, melyeket azután a tulajdonképeni csaldög körül helyezünk el. A pörkölt hús különösen a *kószáli sasokra* bír vonzó hatással, de tapasztalásból mondhatom, hogy más hasonlóan kényes, illetve finyásabb természetű több oly szárnyas-ragadozóra is, melyek a tulajdonképeni dögevőkhöz nem tartoznak, a melyek a hullákat csak kivételesen érintik. — A mi a csaldög elhelyezését illeti, mindig igen meg kell válogatni annak helyét s különösen ügyelni kell arra, hogy a kitett hulla, ha csak lehetséges, emberjárta helyektől, általában forgalmi pontoktól minél messzebb essék. Egyébként, hogy mégis mely ponton helyeztessék el a hulla, azt majdnem mindig a körülmények határozzák meg, különösen oly eseteknél, midőn kósza, csak ideiglenesen ki-beváltó példányokkal van dolgunk, mely esetben természetesen a *húzás-vonalak* és *átváltó-helyek* (fordulópontok) jönnek főleg figyelembe. Oly vidékeken, hol a nagy szárnyasok rendszeren s állandóan tartózkodnak, illetve a hol fészkelnek: természetesen sokkal könnyebb az oly féreessé u. n. *jó helyeket* megállapítani, a hol a csaldög elhelyezése a siker érdekében a legczélszerűbbnek mutatkozik. — A vadászterület terjedelme s felületi változatosságához képest — ha a szükség úgy kívánja, lehet több alkalmas pontot is igénybe venni a lesvadászat céljára, például nádasok közelét, erdei tisztásokat, sziklacsúcsot stb., csak fő feltétel itt is, illetve a hullahelyek megválasztásánál, hogy azok emberjárta pontoktól lehetőleg távol essenek. — Némely vidéken a *keselyűk* és *sasok* özőnével szoktak tanyázni. Ily helyeken a dögg kitevésénél nagy súly fektetendő az említett ragadozók *éjjelező tanyáira*, melyek rendszeren szél ellen védett helyeken, legtöbbször azonban többé-kevésbé szűk völgyben léteznek. Ily éjjelező tanyáin a ragadozó madaraknak azonban csaldög nélkül is — csupán csak a *lesállásra* szorítkozva — lehet kiváló sikereket elérni s nem egy érdekes példánnyal gazdagíthatjuk gyűjteményünket, mert a hosszabb használat folytán megszokott és megkedvelt alvó helyeiken nem ritkán több fajhoz tartozó 8–10, sőt több nagy ragadozó is szokott összeverődni, kivált szeles időben. — Kiváló figyelemben részesítendő az esti lesek szempontjából a *lápzigetek*, ha azok terebélyes magas fákkal bírnak, melyekre éjjelezés végett a vidék szárnyas ragadozói rendszeren be szoktak húzni. Régebben a dunai szigeteken igen sikeres lesvadászatok estek

sasokra, különösen pedig réti- és berkisasokra, melyekből nem egy szép példányt kerítettem magam is. — A lesekre vonatkozólag megjegyzem, hogy a napról-napra való háborgatásoktól tartózkodni kell, mert végre az óvatos rablók elvadulnak, noha nem szívesen cserélik fel a hosszú használat folytán már egyszerű megszokott tanyát, a mi abból következtethető, hogy napnapmellét körülkeringik azt estenden, habár más alvóhelyet választottak is maguknak. — Visszatérve a csali-vadászathoz még megjegyzem, hogy a csaldög kitevésére alkalmas helyek még az erdei rétek és sík helyeken a nádasok környéke és közele is, kivált ha réti-sasokra akarunk vadászni. — Ha a csaldög helye helyes kombináció és a körülmények összevetése alapján jól megfontoltan megállapítva lett, elhelyezzük a hullát. Erre vonatkozólag azonban megjegyzem, hogy legczélszerűbb a csalétekül kiszemelt állatot, kivált lovat, ha csak lehetséges, *élve* szállítani ki, illetve kivezetetni az illető helyre s ott lebunkóztatni. Ha az élve való kiszállítás kivihetetlen, illetve ha csakis esetlegesen elhullott ló, juh, vagy egyéb esett-állat hullája áll rendelkezésünkre, ez esetben — természetesen a szükséghez, illetve az állat nagysága és súlyához képest — ígás, vagy kézi erőt veszünk igénybe a kiszállítás céljára. Hanem az szabály, hogy a hulla naplemente után, vagy holdvilágos éjszakán helyezendő el s akkor is lehető csendben történjék annak végrehajtása. Napvilágnál ugyanis azért nem ajánlatos a döggöt rendeltetési helyére kitenni, mivel a szemfüles rablók figyelmét fölkelhetné a gyanus manipuláció, mely esetben egy darabig azután óvakodnának a trakta elfogadásától. Czélszerű a *hulla hasát felmetszeni*, hogy a kiömlő belek, a még nem romlott, vagy éppen friss, tehát a tulajdonképeni »dög« jellegével még nem bíró csaléteknek, a kültökintet révén is, minél csábítóbb hatást kölcsönözzenek. — A leshely-, illetve a leskunyhóról szólva, annak jó elkészítése kiváló fontossággal bír a siker érdekében; azért ez igen gondos munkát és kiváló ügyességet igényel. Holmi *szemetszűrő*, feltületes tákolmány, vagy olyas valami guliba, melyben a vadász magát a *tökéletes láthatatlanságig* el nem rejtheti, sikerre nem vezet, mert a szemes és felette gyanakodó természetű szárnyas-ragadozókat körültekintő óvatosságuk rendszerint távolmaradásra készíti, vagy ha megjelennek is a dögtér felett, de oly magasan keringenek, hogy el nem érhetők még golyólövessel sem és legfeljebb csak a gyakorlatlan, igen fiatal példányok húznak be lövés alá. Ugyancsak ilyen riasztó hatása van az *égyesen* földfeletti leshelyeknek is feltűnésük s mindenesetre többé-kevésbé szemetszűrő külsejük miatt, másrészt pedig — a mi szintén nem csekély fontosságú — mivel a kitévő szaglászó orvok a földfeletti lesben hamarabb megörorontják a vadászt s ha jelenlétéről talán nincsenek is teljesen megbizonyosodva, de mindenesetre tartózkodóbb magaviseletet tanúsítanak. — Legczélszerűbb valamely terjedelmesebb *bokor között* készíteni a leshelyet, ülő-padkával ellátott megfelelő terjedelmű és mélységű gödröt ásván. A mélységet illetőleg — annyira le kell mélyedni az ásással, hogy a padkán ülő vadász fejetetejével a gödör karimájával *egysíkban* álljon. — Ha tulajdonképeni les-, vagyis »döggkunyhó« készítése látszik inkább czélszerűnek a körülményekhez képest — állandó használat céljából is egyrészt, — akkor természetesen megfelelő tartós építményt kell készítenünk *ala-*

osony felépítményvel belül erősen lemélyesztve, kívül pedig gyep-tölddel kirakva. A tetőt rúdfrák képezhetik és szintén gyep-tölddel fedhetők be, általában az egész felépítményt akként kell maszkírozni, hogy az lehetőleg természetes külsőt mutasson, talán valami halomnak, avagy dombnak látsszék s hogy a csalódás annál tökéletesebb legyen, a gunyhót minden oldalról bokrok környezték és környékezték elöl, a lőrések irányában, úgy azonban, hogy a szabad kilátást és kilövést ne akadályozzák, mi okból czélszerű a kelletlen galyak eltávolítása. — Természetesen a ki- s bejárás czéljára megfelelő nyílásról is gondoskodni kell, mely a kunyhó hátsó részén alkalmazandó; a kunyhó talaját pedig fel kell hinteni erdei szénával, vagy szalmával, a belső nyirkosság ellensúlyozása végett. Hogy ülőhelyről sem szabad meglepedkezni, az magától értetődik; e czélra legczélszerűbb a tábori-szék. — A kunyhó elkészülte után huzamosabb ideig feléje se kell nézni a tájkának, hogy a környék teljesen elhagyottnak tűnjék fel; mikor jónak látjuk azután, végre elhelyezzük a csalétket és pedig legfeljebb 20 lépésnyi távolságra (semmi esetre se messzebb) a kunyhótól, pontosan a lőrések (ebből kettőnél több felesleges) irányában. Arra azonban ügyelni kell, hogy a hulla ne keresztben, hanem *fejfelé a lőrések felé fordítva hosszában* legyen kitéve, mert nem ritkán megesik, hogy egyszerre több torkos vendég is érkezik a lakomához, melyek közül aztán — midőn az elsőség felett egymással viaskodásra kelnek, vagy étkezésük közben — egy, a dög hosszában intézett lövéssel, vagy gyors duplázással, többet is el lehet ejteni. — Noha első napon biztos sikerre nem igen lehet számítani — kivált ha kóbor sasokról van szó, — mindamellett mégis meg kell kíséreni a lest a hajnali és késő délutáni órákban. Ha hajnali, illetve reggeli les a cél, akkor lehetőleg még sötétben foglalja el helyét a lövész.

(Vége következik.)

A kakasnélküli fegyverekről.

(Folytatás.)

A külső, vagyis oldaltfekvő szerszámú Hammerles-fegyverek sokkal egyszerűbbek a rejtett szerszámú kakasnélküli típusoknál. Szerszámuk, vagyis lakatszerkezetük a perkusziós fegyverekéhez hasonlít, ennél fogva igen könnyen szétszedhetők és tisztántarthatók — s ép oly tartósak is, mint a perkusziós fegyverek szerszám szerkezetete. Szóval semmi kívánni valót nem hagynak hátra a gyakorlatiaság és kéziesség szempontjából többé, minek folytán teljesen tárgytalanná vált az az idegenkedés, melylyel e rendszer iránt viseltetik a megcsontosodott konzervatív

feltogás, de annál inkább rászolgál a matadorok feltétlen elismerésére.

Egy hibájuk azonban mégis van ezeknek a legújabb szerkezetű fegyvereknek is és ez az, hogy eredeti (nem imitált) angol előállításban méregdrágák, a mennyiben — bár igen tévesen — a közfelfogás e nemben is az angol gyártmányokat tartja az egyedül elfogadhatóknak, a miről különben én magam is úgy voltam meggyőződve még csak nem régen is, — hanem a mióta (az ősz folytán) ez irányban tett beható tanulmányaim elfogultságomból kiábrándítottak, épen az ellenkező meggyőződésről kell számot adnom.

Ugyanis több belga és német gyáros különféle oldalszerszámú szerkezetű Hammerles-fegyvergyártmányát volt alkalmam tanulmányozhatni s egyben összehasonlítani egész gyűjtemény legújabb rendszerű, eredeti angol fegyverkészítményvel s mondhatom, a kontinens fegyvergyárosainak minden tekintetben való előnyére ütött ki a dolog.

Tapasztalatom — melyet nem késtem a belga és német fegyverkovácsok szakfolyóirataiban is közzé tenni — általában a következő: Az angol oldalszerszámú Hammerles-ek lakatszerkezetete — hasonlóan, mint a törzsök-rendszerrel [typus: *Greener*] — egytől-egyig, mintha csak komplikációk tekintetében egymással versenyezni akarnának, a lehető legbonyolódottabbak, — s emellett nagyrészt igen filigrán, sok kisebb-nagyobb darabból álló, tehát felette kényes összművet alkotnak.

A legerjedtebb 23 különféle rendszert volt alkalmam tanulmányozhatni az angol gyártmányú fegyvereknél, de két fajtától eltekintve, melyek felette tökéleteseknek bizonyultak, — a többi oldalszerszámú formák közt egyetlen egyet se találtam olyat, a mely kielégíthette volna a szakembernek egy igazándiban tökéletesnek mondható lakatrendszerhez kötött igényeit!

Szaktanulmányozásaim közben, — vizsgálva a sok különféle czifra lakatszerkezetet — mindinkább meggyőződésé vált bennem az, az impresszió, hogy az angol inkább mechanikus, mint fegyverkovács, mert fegyverlakatműveik inkább valami szövevényes apró masinára (a spirális rugókat is hozzá képzelve!), avagy pedig repetíró-szerkezetre, mint fegyverszerszámra (lakatra) emlékeztetnek! Általában az angol fegyverszerszámokban temérdek a tengely és csavar, kétségkívül a tartósság és a csalhatatlan jó működés rovására — és tényleg úgy is van, mert erősebb használat mellett gyakran javításra szorulnak, ép azért a régebbi, de kitűnően működő Anson-féle típust még most sem szoríthatták le a használat teréről egészen, sőt még igen sok ilyen kakasnélküli fegyvert látni használatban, mert tényleg, ha jól vannak készítve ezek, sokáig kiállják még a legerősebb strapációt is.

A belga, német és cseh (a Lebeda-féle) gyártmányokat véve szemügyre, az újítás terén itt is rengeteg produktummal találkozunk ugyan, de sietek hozzátenni, hogy sokkal praktikusabb irányban fejlődő kultusz érájában történik az, a jelszó: egyszerűség, tartósság — a régi perkusziós szerszám alapján, — és mondhatom, ezeknek a feladatoknak általában meg is felelnek, úgy hogy az angol gyártmányok fölénye immár ideális buborék gyanánt kezd szertefoszlani emiatt.

Ezek a kontinensen készült fegyverek valóban oly csinnal, izléssel vannak kiállítva s általában — a mi a fő! — minden tekintetben oly szolid összalkatú produk-